

Національна академія аграрних наук України

**Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»**

***ЗБІРНИК
ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ***

**Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції**

**«КАПІТАЛІЗАЦІЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ
ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»**

**присвяченої 85 річчю з дня народження
доктора економічних наук, професора,
член-кореспондента НААН**

ГЛІБА МАКАРОВИЧА ПІДЛІСЕЦЬКОГО

8 вересня 2022 року, м. Київ

УДК 330.147:330.322.2

Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Капіталізація аграрних підприємств та їх інвестиційне забезпечення» з нагоди 85-ї річниці від дня народження доктора економічних наук, професора, член-кореспондента НААН Підлісецького Гліба Макаровича (1937-2013), 8 вересня 2022 р., м. Київ / Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 384 с.

В збірнику представлені тези доповідей наукових співробітників та науково-педагогічних працівників, аспірантів провідних вітчизняних наукових установ та вищих навчальних закладів, в яких розглядаються результати досліджень авторів.

У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація у роботах, запропонованих учасниками.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

4. Wang, J., Li, D., Lv, X., et al. Biogas and Biomethane Production and Usage: Technology Development, Advantages and Challenges in Europe. Energies (2022): <https://www.mdpi.com/1996-1073/15/8/2940>

5. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions REpowerEU Plan, COM/2022/230 final, Brussels, 18.05.2022. URL:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033742483>

УДК 630*18:630*9

ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ ЕКОСИСТЕМНИХ ФУНКЦІЙ ЛІСІВ ВП НУБІП УКРАЇНИ «БОЯРСЬКА ЛІСОВА ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ»

Кімейчук І.В.

Білоцерківський національний аграрний університет, асистент кафедри лісового господарства, м. Біла Церква, 0961211282, i_kimeichuk@nubip.edu.ua

Бобровицький фаховий коледж імені О. Майнової Національного університету біоресурсів і природокористування України, викладач,

м. Бобровиця,

vanorimi@gmail.com, ivan.kimeichuk@ukr.net

Лісові екосистеми виконують життєво важливі для людини екологічні функції, які не мають ринкової ціни. Тому для оцінки дійсної вартості лісу, крім вартості деревини, варто додати вартість послуг з очищення повітря, регулювання клімату, стабілізації ґрунтів, виробництва продуктів харчування, асиміляції відходів, послуг рекреації, поповнення річкового стоку тощо. Це дозволяє припустити, що зберігати ліс для майбутніх поколінь є вигідніше, ніж його зрубати і отримати прибуток. Оскільки відсутня економічна оцінка екосистемних послуг в Україні призводить до ставлення до лісу як до ресурсу, а не враховується екосистемні послуги, які він продукує, крім цього відсутня мотивація у працівників лісового господарства.

Ґрунтовні дослідження щодо оцінювання екосистемних функцій лісових екосистем провели зарубіжні та вітчизняні науковці, серед яких: Г.Р. Костанза, Дейлі, Дж. Кобб, Р. Хьютинг, Я. Тінберген, С. Ель Серафі, І. Синякевича,

М. Хвесика, О. Веклич, Ю. Стадницького, Л. Гринів, А. Сохнич, Б. Данилишина, Т. Галушкіної, В. Ковалю, В. Шевчука та ін.

Ліси ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідна станція», зокрема ті, що примикають до м. Київ (Голосіївський район) сповільнюють водну дисперсію та сприяють інфільтрації та просочуванню дощової води, яка насичує ґрунт та поповнює запаси ґрунтових вод. Ліси захищають ґрунти від дефляції та водної ерозії, від лавин, зсувів тощо. Лісові рослини та лісова підстилка утримують колосальні маси води, запобігаючи повеням, особливо у місцях, які примикають до міста Боярка.

Millennium Ecosystem Assessment – оцінка екосистем на порозі тисячоліття [14] визначає екосистемні послуги як прямі чи опосередковані вигоди від структур та функцій. Загальна міжнародна класифікація екосистемних послуг Common international classification of ecosystem services (CICES) [10] детально описує екосистемні послуги. В цілому екосистемні послуги включають забезпечення (наприклад, деревина, нелісоматеріали лісу, продукти харчування), регулювання (наприклад, регулювання клімату, стійкість до природних шкідливих явищ), культурні послуги (наприклад, відпочинок, ландшафт, естетика, індекс мальовничої краси [1], соціокультурні цінності), які безпосередньо впливають на людей, допоміжні послуги (наприклад, кругообіг поживних речовин), збереження біорізноманіття (наприклад, райони проживання цінних або зникаючих видів дикої природи або середовища існування, що вказують на місця проживання, придатні для цих видів). Загалом надання екосистемних послуг можна описати як процес, що виникає у взаємодії між живими організмами та їхнім середовищем, що веде до відповідних екосистемних структур та функцій і закінчується перевагами та цінностями, які відчуває людина [7]. Продовольча та сільськогосподарська організація ООН виділяє чотири типи лісових екосистемних послуг (рис.1).

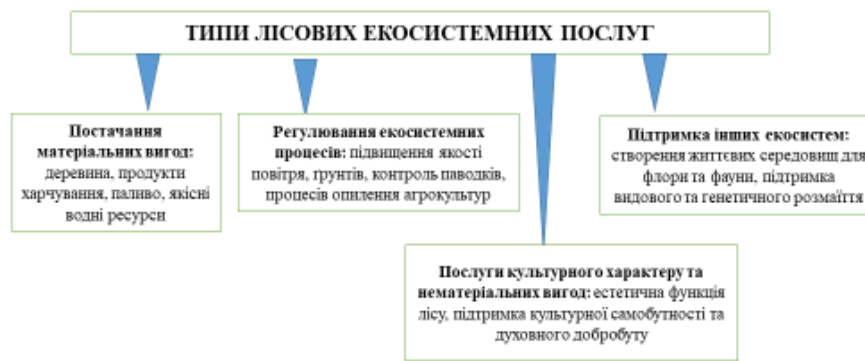

Рис.1. Типи лісових екосистемних послуг
Сформовано автором на основі джерела [7]

В обліку екосистем SEEA екосистемні послуги визначаються як «внесок екосистем у вигоди, які використовуються в економічній та іншій діяльності людини». SEEA використовує наступні три широко узгоджені категорії екосистемних послуг [8]:

- надання послуг – це ті екосистемні послуги, які представляють внесок у вигоди, які отримують або збирають з екосистем;
 - послуги з регулювання та технічного обслуговування – це ті екосистемні послуги, які є результатом здатності екосистем регулювати біологічні процеси та впливати на клімат, гідрологічні та біохімічні цикли, і тим самим підтримувати екологічні умови, корисні для людей та суспільства;
 - культурні послуги – це досвідчені та нематеріальні послуги, пов’язані із сприйнятими або реальними якостями екосистем, існування та функціонування яких сприяє цілому ряду культурних переваг
- Концепція схем оплати екосистемних послуг (PES) стає все більш популярним способом управління екосистемами з використанням ринкових стимулів. Тобто ринковий інструмент є поштовхом для подальшого впровадження реформ, розвитку нормативно-законодавчого поля з одночасним удосконаленням інституційної структури [6, с. 46]. Основна ідея користувачі або бенефіціари екосистемних послуг платять землевласникам або лісогосподарським підприємствам за надання певних екосистемних послуг або за певну стратегію управління лісом для створення бажаної екосистемної послуги [3, 4].

Платежі за екосистемні послуги представляють собою гнучкі фінансові інструменти для поліпшення стану навколишнього природного середовища і отримали все більш широке визнання на національному та міжнародному рівнях.

За підрахунками О.І. Фурдичка та О.П. Яремка [5], економічна цінність біорізноманіття для підтримки продуктивності комерційних лісів у всьому світі становитиме від 166 млрд до 490 млрд дол. США на рік. Проте, ця оцінка відображає тільки цінність біорізноманіття в підтримці комерційної продуктивності лісів, яка вносить безпосередній вклад у лісове, деревообробне та целюлозно-паперове виробництво, і не враховує вартості земель лісогосподарського призначення, інших цінностей біорізноманіття, таких як потенційні значення для регулювання клімату, довкілля, регулювання стоку води, генетичні ресурси і т. д.

Загальна глобальна цінність біорізноманіття може перевищувати цю оцінку на порядки величин. У країнах ЄС лісові екосистеми забезпечують найбільший грошовий показник вартості оцінених екосистемних послуг [13]. Схеми платежів за екосистемні послуги розглядаються вченими [5, 11], як інструмент управління, який може допомогти змінити екологічну деструктивну поведінку економічних агентів в екосистемах шляхом компенсації їх втрат та зміну ставлення до збереження лісів. Оцінка екосистемних послуг має важливе значення для розробки і здійснення відповідної державної політики [3], що сприятиме забезпеченню збалансованого лісогосподарського землекористування.

Вчені María R. Felipe-Lucía et. al. [12] до показників ефективності екосистемних послуг відносять виробництво стоків, виробництво осадів, запас органічного вуглецю в ґрунті, запас органічного вуглецю в біомасі та грошовий дохід. Виробництво стоків та осадів виражається як річні показники, тоді як запас вуглецю – існуючий в ґрунті або біомасі на цей момент часу. Значення доходу виражає річну різницю між виручкою та витратами, або

отриманий загальний чистий прибуток. Директива 2014/95/ЄС встановлює необхідність розкриття екологічного аспекту діяльності, детальну інформацію про поточні та прогнозовані впливи на навколишнє природне середовище і, при необхідності, на здоров'я і безпеку, про використання поновлюваних джерел енергії, викиди парникових газів, забруднення повітря тощо [1]. На сьогодні FAO 2020 аналізує стан і тенденції понад 60 пов'язаних з лісами змінних в 236 країнах і територіях. За даними Глобальної оцінки лісових ресурсів FAO 2020 [16] у світі загалом площа лісів у 2020 р. склала 4058931 тис. га, що на 177502 тис. га (на 4,2 %) менше порівняно з 1990 р.

Висновки. Платежі за екосистемні послуги є гнучким фінансовим інструментом, націленим на інтеграцію економічної, екологічної та соціальної збалансованості, який за допомогою мотиваційних стимулів матиме вплив на поведінку суб'єктів господарювання в лісовому секторі України. Проте, ефективність цього інструменту потребує підтримки з боку держави. Досвід країн з розвинутим лісовим сектором свідчить, що екосистемні послуги лісів є фундаментальним інструментом збалансованості лісогосподарського землекористування, тоді як в Україні функціональне використання цього ресурсу досить обмежене і на цій основі лісовий сектор недоотримує фінансові ресурси. За результатами дослідження закордонного досвіду функціонування інструменту екосистемних послуг запропоновано запозичити досвід Італії стосовно фінансової підтримки таких послуг в Україні, що забезпечить збільшення площ збалансовано керованих територій.

Комплексне врахування екосистемних послуг у господарському механізмі природокористування лісогосподарських підприємств потребує поглиблення та представлення їх класифікаційних ознак таким чином: функціонально-регуляторні, екосистемні, організаційно-економічні та ознаки часу, що є необхідною умовою прийняття ефективних управлінських рішень економічними суб'єктами у сфері використання та відтворення екосистемних

послуг. Потенціал екосистемних послуг є значним для ефективного захисту лісів шляхом обліку їх вигод і створення механізмів для оплати їх результатів.

Список використаних джерел

1. Данькевич С.М. (2021). Потенціал розвитку екосистемних послуг лісів України як фінансового інструменту забезпечення збалансованого землекористування. Агросвіт № 11, С. 45–56.
2. Дребот О.І., Криштанович С.В., Криштанович М.Ф., Козьмук Н.І. (2019). Державне регулювання сталого розвитку гірських територій: зарубіжний досвід. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. Харків, № 28, т. 1. С. 480–487. URL: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/20629>.
3. Іванюта С.П., Коломієць О.О., Малиновська О.А., Якушенко Л.М. (2020). Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. доповідь. К., НІСД, 110 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020>.
4. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. Закон України від 28.02.2019 № 2697 VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/269719>.
5. Фурдичко О.І., Яремко О.П. (2019). Нові аспекти лісівництва щодо лісогосподарського виробництва на прикладі економічного регіону «Поділля». Збалансоване природокористування. № 3. С. 5–15. URL: <https://doi.org/10.33730/23104678.3.2019.185878>.
6. Якимчук О.Ф. (2019). Державна політика в умовах кліматичних змін: оцінка екосистемних послуг задля збалансованого розвитку територій. Державне управління. С. 145–151.
7. Designing and implementing an integrated accounting system for ecosystems and their services to inform decision making in the EU. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/1798247/6079569/Leaflet+2019+%E2%80%93+The+INCA+project/>.
8. Forest Stewardship Council®: вебсайт. URL: https://ua.fsc.org/ua/ua/nashadiyalnist/facts_and_figures.
9. Global Assessment of Environmental & Economic Accounting and Supporting Statistics. (2020). URL: https://unstats.un.org/unsd/statcom/52ndsession/documents/BG&3f&2020_GA_report_20draft_20ver7_noma.pdf.
10. Haines-Yong, R. & Potschin, M. (2012). CICES Version 4: Response to Consultation. Centre for Environmental Management, University of Nottingham. URL: https://cices.eu/content/uploads/sites/8/2012/09/CICES-V4_Final_26092012.pdf.

11. Knapp S., M. Schröter, A. Bonn, S. Klotz, R. Seppelt, C. Baessler, Eds, (2019). The link between diversity, ecosystem functions, and ecosystem services: Drivers, risks, and societal responses. *Atlas of Ecosystem Services*, pp. 13–16.
12. María R. Felipe-Lucia et. al. (2020). Land-use intensity alters networks between biodiversity, ecosystem functions, and services. *PNAS*, vol. 117, no. 45. doi org:10.1073/pnas.2016210117/-/DCSupplemental.
13. Martinez-Almoyna C. et al. (2019). Multi-trophic β -diversity mediates the effect of environmental gradients on the turnover of multiple ecosystem functions. *Funct. Ecol.* 33, 2053–2064.
14. Palus H., Krahulcova M., Parobek J. (2021). Assessment of Forest Certification as a Tool to Support Forest Ecosystem Services. *Forests*. 12, 300. URL: <https://doi.org/10.3390/f12030300>.
15. Sarvasova Z., Balikova K., Dobsinska Z., Sterbova M., Salka J. (2019). Payments for Forest Ecosystem Services Across Europe – Main Approaches and Examples from Slovakia. *Ekologia*. Vol. 38 (2), 154–165. URL: <https://doi.org/10.2478/eko&2019&0012>.
16. Schuldt A. et al. (2018). Biodiversity across trophic levels drives multifunctionality in highly diverse forests. *Nat. Commun.* 9, 2989.

УДК 338.432:620.925

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ БЕЗВІДХОДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Вовк Валерія Юріївна,

аспірантка,

асистентка кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики,

науковий співробітник наукової тематики,

Вінницький національний аграрний університет

068-048-36-52, vvovk_2703@ukr.net

Згідно з доповіддю Міжурядової групи експертів зі зміни клімату наукові дослідження свідчать, що зміна клімату в результаті антропогенного впливу з кінця XIX століття лише приблизно на третину пов'язана з природними змінами, а на дві третини обумовлена діяльністю людини, зокрема збільшенням концентрації парникових газів в атмосфері. Глобальні кліматичні зміни

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ЗБІРНИК ТЕЗ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
**«КАПІТАЛІЗАЦІЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ
ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»,**

присвяченої 85 річчю з дня народження

доктора економічних наук, професора,

член-кореспондента НААН

ГЛІБА МАКАРОВИЧА ПІДЛІСЕЦЬКОГО

(8 вересня 2022 р.)

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.
Редакційна колегія може не поділяти думок авторів.

<http://www.iae.org.ua>

Ум. друк. арк. 24,1. Обл.-вид. арк. 16,6.

© НААН, ННЦ «ІАЕ», 2022